

On ets, Anastàsia?

L'enigma de la filla del tsar.
Barcelona un segle més tard.
Dos desconeguts.
Una passió predestinada.

**Marta
Magrinyà**

Capital Books

ON ETS, ANASTÀSIA?

© 2017 Marta Magrinyà

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició

Capital Books

c. Muntaner, 200, àtic 8a • 08036 Barcelona

T. 93 363 08 23

info@capitalbooks.cat

www.capitalbooks.cat

Disseny gràfic: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: novembre del 2017

ISBN: 978-84-946777-3-1

DL B 24456-2017

Imprès a Romanyà Valls, SA

Tots els drets reservats.

ON ETS, ANASTÀSIA?

MARTA MAGRINYÀ

Capital Books

Al Lluís

Feia dies que ho sabia. Tenia l'estómac tancat i deambulava amb un ganivet clavat a l'esquena que gairebé no el deixava respirar. S'havia anat mentalitzant i només li quedava fer esclatar la situació. S'estalviaria mentides, negacions aïrades i discussions inútils. El seu matrimoni estava acabat des de molt abans, però era un sentimental i mai no li hauria fet a la seva esposa una canallada com aquella. Havien començat a sortir junts als divuit anys, massa obstinats i antagònics per créixer equilibradament com a parella, però les promeses es compleixen, sobretot, quan les coses van malament. Encara que haguessin seguit evolucionant en direccions molt diferents i ja no compartissin cap objectiu, s'havia aferrat a aquell primer amor per por que rendir-se una vegada significués fer-ho la resta de la seva vida. Només tenia trenta-un anys però, en aquells moments, se sentia com un vell que ja estava de tornada de tot.

Va obrir la porta del seu pis llogat del barri Gòtic sense pressa. Era un edifici encarat a mar amb una olor d'antic que l'ajudava a sentir-se arrelat encara que no es tractés de la seva ciutat. Per una vegada, aquell caprici de falsa bohèmia de la Blanca coincidia amb els seus gustos. S'havia escapat de la feina a quarts de cinc per arribar a l'hora que calculava que els enxamparia en plena activitat. Havia descobert que el galant de la seva dona era un alt funcionari de la Generalitat que plegava a

les tres i, per tant, es trobaven a la tarda mentre ell –el cornut ja oficial– treballava fins al vespre.

Primer, els amants van quedar petrificats com si haguessin vist un fantasma. Poc després, el servidor públic va saltar de llit i, immediatament, es va cobrir els genitals amb un dels coixins. La Blanca encara no s'havia tret el jersei i només es va tapar la part inferior del cos amb el nòrdic de l'Ikea. Ho feu en un acte reflex, perquè sobrava tant de pudor davant el seu propi marit i mentre fornicava amb un altre. Tots dos estaven tan ridículs que al Marc li haurien fet gràcia si no hagués estat una situació humiliant i terriblement dolorosa per a ell a dos dies de Nadal. El seu rival, un individu escanyolit d'uns quaranta anys i també casat, tremolava com una fulla enganxat a la paret repintada dotzenes de vegades.

–Tranquil, home, no et pegaré. Tu no em vas jurar fidelitat –evidencià amb mig somris.

S'imaginava l'efecte que devia provocar-li al funcionari el seu cos atlètic de metre noranta, els ulls negres de tafur i la típica barba de dos dies que portava sempre. Tenia un cabell fosc i espès, molt llis, que sempre duia contingut per tones de goma i bastant llarg de darrere. Quan aixecava les celles, una d'elles partida per una cicatriu d'un accident en moto, venien ganes de sortir corrent. Però, malgrat el seu aspecte dur i intimidatori, solia ser una persona molt pacífica. Va sentir la necessitat de fer-li una confiança a aquell individu astorat, ja que els dos adúlter continuaven allí parats sense dir ni una paraula.

–No estic enfadat, fa temps que ho sé –va ironitzar, i li va demanar excuses per no seguir les normes socials –. No em prenguis per un mal educat. Et convidaria a fer el te de les cinc però no tinc pastes.

Va recollir els pantalons de marca que hi havia a terra, just davant seu, i els va llançar a la cara del seu propietari pel plaer de veure'l espantar-se un altre cop. A ella ni la mirava, el que més li dolia era que es tractés del seu propi llit.

—Ja no està de moda anar a un hotel? És per la crisi? —preguntà amb sarcasme mentre l'home es posava els pantalons amb dificultat pel nerviosisme. Tenia una expressió desencaixada digna de llàstima i el Marc li dedicà una nova ironia—. Me'n faig càrrec, aquests polítics encara et deuen mitja paga de Nadal.

La Blanca va reaccionar per fi, a la defensiva, com era d'esperar. Era capaç de girar les tornes de manera que el culpable acabés sent ell.

—Ho veus? És impassible i cínic! —exclamà adreçant-se al funcionari. Evitava enfrontar-se amb els ulls del seu marit, convençuda que no hi veuria ni un gram de debilitat, tan sols una calma absoluta fruit de l'orgull.

El Marc la va mirar per primera vegada, i amb estupefacció. Dotze anys junts i no podia mostrar humilitat o penediment ni llavors. Tot el contrari, va seguir atacant-lo en comptes de demanar perdó, encara que fos per cortesia.

—L'hi rebufa tot. Sempre es conforma amb qualsevol cosa —constatà, parlant-li novament a través del seu amant. No perdia oportunitat de repartir greuges; estava a punt de treure'l de polleguera.

—Si no em conformés amb qualsevol cosa no estaria amb tu, reina.

Ell també havia furgat on feia més mal.

—Emprenya't, Marc, per l'amor de déu! —cridà ella fora de si.

—Tornaré a les nou a buscar la meva roba. No siguis aquí, deixa'm mitja hora.

No li donaria cap satisfacció ni tampoc lluitaria pel pis de Reus. A la seva dona li encantava alimentar els conflictes perquè vivia en tensió permanent, insatisfeta per naturalesa. Res no era suficient, mai.

Va observar un darrer instant aquell personatge que havia rematat el seu matrimoni, ferit de gravetat des de feia temps.

Seguia encolat a la paret, ara amb pantalons, com un mer espectador d'una guerra aliena, conscient que dins l'habitació no eren tres, perquè ell no hi pintava res. Ni tan sols era el tipus d'home que agradava a la Blanca, només l'instrument d'una venjança. Tanmateix, presenciar una traïció no és exactament igual que imaginar-la.

Mentre baixava les escales ràpidament —havia de tornar a la feina—, li picaven els ulls i es va aturar al vestíbul de l'entrada. Necessitava un minut, i confiava que ningú no el veiés ensorrar-se. No s'ho mereixia.

Diuen que dormir sempre de dia, en absència d'obscuritat ambiental, provoca que l'organisme pateixi més oxidació i envelleixi més ràpidament, i que alhora afecta el sistema immunològic. A algunes persones els canvia el metabolisme i tendeixen a guanyar o perdre pes. A la Nina Romeu li havia transformat el caràcter i, com tots els insomnes, patia alteracions de l'humor fruit de l'esgotament. Sempre es presentava exhausta al seu torn de nit perquè no podia dormir ni tres hores seguides. Malgrat això, es negava a medicar-se per poder aclucar els ulls l'estona suficient i no morir-se de son. Pretenia superar-ho sense fàrmacs i obviava el fet que ja tampoc no podia descansar quan lliurava o estava de vacances. El trastorn temporal provocat pel canvi d'horaris i l'estrès s'havia cronificat, i com que no tenia cap mal físic que ho pogués justificar, devia tractar-se d'una qüestió psicològica. Però no volia deixar la feina ni agafar una baixa laboral, perquè era la mena de persona que no es queixava mai. Si més no, era la manera com li agradava veure's a si mateixa, i no volia perdre una de les poques certeses que li quedaven mentre se sentia cada vegada més invisible, com si es confongués amb el paisatge. Havia començat a treballar a la Vall d'Hebron amb una visió idealitzada de la infermeria i, tres anys més tard, d'aquell entusiasme inicial ja no en conservava res. Últimament, arribava sempre tard perquè endarreraria l'entrada a l'hospital mentre buscava les forces per afrontar una nova jor-

nada atenent convalescents que es queixaven, estosseaven o tenien el ventre fluix.

Va passar davant el control d'infermeria de la seva unitat tan de pressa com li permetien les cames. Tanmateix, no es va estalviar un comentari recurrent:

—Deu minuts de retard, Nina —li va recriminar la infermera plantada en aquell punt estratègic. No havia apartat la mirada dels papers que fullejava, però el seu to havia estat demolidor, i afegí—: Recorda pagar els deu euros de la Thermomix!

—Després te'ls dono, perdona —es disculpà.

Va treure l'uniforme net que portava a la seva enorme bossa tipus *shopping* i es va vestir al lavabo mentre remugava per dins. Abans no li importava contribuir als regals de tots els que es casaven o tenien una criatura malgrat que es tractés de gent amb la qual gairebé ni parlava. Tanmateix, havia arribat a la conclusió que aquella dinàmica consistent a canviar el diner de butxaca recíprocament, ja que s'anaven fent obsequis els uns als altres, resultava abusiva en el seu cas. Ella no pensava celebrar res i, per tant, la inversió feta a compte sempre era a fons perdut.

«M'estic convertint en una egoista amargada?», es va preguntar mentalment davant el mirall abans de sortir uniformada del lavabo.

Era conscient que ja només dedicava la seva minsa energia a sobreviure, i la molestava qualsevol cosa, per petita que fos, que la distraués d'aquesta activitat principal. També havia descuidat el físic i el mirall acabava d'enviar-li una enèsima advertència: estava perdent l'avantatge de la naturalesa. Els seus ulls color violeta, raríssims, cada dia estaven més apagats. El seu cabell negre curt i ondulat, que no s'havia retocat des de feia tres mesos, semblava un arbust sense podar, i l'absència d'hidratació i maquillatge deixava via lliure a les ratlles d'expressió i les ulleres. Només tenia trenta-quatre anys, seguia sent guapa, però aquell aspecte fatigat havia passat a ser permanent. Ho havia

fiat tot a la bona genètica, però la sort abandona, progressivament, els indolents.

Per ella, la Vall d'Hebron era un petit planeta –habitat de forma alternada per set mil treballadors, cinc mil pacients diaris i amb més d'un miler de llits– que tenia les seves pròpies lleis espaciotemporals i podia convertir un minut en qualsevol lapse de temps segons la relativitat de cadascú. De vegades, un minut podia semblar una setmana. Hi havia moments que li costava mantenir-se dempeus mentre els objectes anaven retrocedint submergits en aquella llum blavosa i notava que ella mateixa també desapareixia. Llavors, corria a llançar-se aigua a la cara per espavilar-se i no cometre cap error irreparable.

Era la nit del 23 de desembre. Algunes companyes i auxiliars lluien gorrets de Pare Noel o barretines per animar els pacients que havien de passar aquells dies ingressats i per provar d'alleujar la tristesa dels terminals, una actitud admirable que encara li venia de gust per les notes vermelles, que trasmudaven la monotonia lletosa, però li feien certa ràbia els arbres de Nadal, els pessebrets, les postals i els elements nadalencs que hi havia arreu. Tot i que li encantava cuinar, tampoc no tenia ganes de preparar, l'endemà, el pastís de peix i marisc que seria la seva aportació al simulacre de sopar de Nadal del seu grup d'infermeres, que farien a l'hospital.

A les nou tocases va entrar en una de les habitacions que tenia assignades per supervisar el goter del pacient. Es tractava d'un ancià de noranta-tres anys que havia ingressat d'urgència i que la Nina ja coneixia, perquè abans ja havia patit un parell de crisis cardíaques. El llit del seu costat estava buit perquè la persona que l'ocupava, un altre nonagenari, havia expirat el mateix matí. La negra mort havia escollit aquella cambra i el senyor Armengol ho sabia. Amb el cor molt debilitat, també tenia les hores comptades i ja no sortiria de l'hospital.

–Quina sort que tinc. Ja ha arribat la Liz Taylor. –La va sa-

ludar amb gentilesa a pesar de la veu enronquida. Era un personatge llargarut de faccions també punxegudes i un aire distingit a l'estil dels anys vint.

—Com ha anat el sopar, senyor Armengol?

La dona havia aconseguit somriure en agraïment a la seva cortesia, malgrat que cada cop li costava més estirar els músculs de la cara per dibuixar una rialla. Les dosificava escrupolosament com a part del seu pla d'estalvi, però no podia ser gasiva davant una comparació tan generosa. La primera vegada que li havia tocat atendre'l, el Carles Armengol ja li havia dit que li recordava la seva actriu predilecta per aquells ulls blau intens amb taques vermelloses que semblaven de color violeta.

—El sopar, boníssim, com sempre, senyora Taylor —va bromejar el vell recuperant la veu de seductor com a darrera voluntat. No estava endormiscat a pesar del seu estat tan fràgil, com si intentés subjectar-se a la vida.

—El dia de Nadal hi haurà galets —va anunciar ella per mitigar el dramatisme real del moment.

—Jo no arribaré ni a demà.

Havia emès una sentència colpidora i ella va anar directa al goter per acabar com més aviat millor.

—No digui bestieses, senyor Armengol —el va amonestar sense poder mirar-lo als ulls mentre despenjava la bossa de sèrum buida i se la ficava a la butxaca de la bata per no haver-la de carregar.

Es tractava del prototip d'home culte i de maneres impecables que no perdia la coqueteria ni a les portes de l'extinció, un final que encarava en absoluta solitud perquè no li quedava ningú que el pogués acompanyar. Però, quan la infermera li va tocar l'espatlla un instant de forma quasi inconscient, aquell cavaller d'altres temps va aprofitar per encerclar-li el braç amb una violència inusitada. La seva mà cadavèrica, plena de taques fosques de senectut, la va retenir per imperatiu del destí.

—M'hauria de fer un favor —li va suplicar.

Les circumstàncies havien dut el senyor Armengol a l'hospital sense tenir temps de fer una cosa crucial per a ell, i una seqüència de fets molt menys transcendentals havia situat la Nina en aquell escenari.

—M'hauria de fer un favor.

Aquella frase havia agafat la Nina desprevinguda. Estava acostumada que alguns pacients terminals patissin brots de desesperació en els darrers moments, mentre que d'altres semblaven conformatos i marxaven dolçament. Però mai ningú no li havia fet una petició tan solemne. No va dir res per no animar-lo, com si no l'hagués sentit.

—Vaig a buscar una bossa de sèrum nova —va informar per sortir del pas mentre intentava, sense èxit, alliberar-se—. Vagi amb compte o li marxarà l'agulla.

—Sisplau —va pronunciar ell agafant-la encara més fort.

Estava massa cansada per discutir o forcejar.

—Quin favor? —va preguntar de manera rutinària. Li seguiria el joc com solia fer amb tothom encara que la seva ment i el seu cos es trobessin en un altre lloc.

—Vagi a casa meva i porti'm unes fotografies i uns papers.

El senyor Armengol havia perdut les bones maneres, i ella, la seva malmesa paciència.

—Deixi'm el braç, sisplau. Estic treballant.

—Porti'm els papers.

La Nina va canviar d'estratègia. S'havia tornat eminentment pràctica.

—No pateixi, hi aniré quan acabi el meu torn.

—Ha de ser ara.

—Ara no puc.

—No ho pot saber ningú, s'han de destruir.

Quan havia caigut desmaiada en ple carrer i l'havien presa en ambulància, s'havia adonat del seu error imperdonable. Havia estat incaut i egoista en conservar-ho tot mig segle desatenent les ordres del seu pare i rebria el càstig del remordiment etern. No havia previst que li arribés l'hora suprema per la porta de darrere, però aquella excusa, als noranta-tres anys, faria riure a l'hora de passar comptes.

La infermera havia patit una fiblada diminuta de curiositat i volia que el vell li tornés el braç.

—Què és el que no es pot saber?

El senyor Armengol va quedar en suspens. Estava reunit amb si mateix valorant les dues alternatives tràgiques que li quedaven: l'infern de la culpa per la seva temeritat o confiar en aquella jove descoratjadora que sempre es comportava com un robot d'assistència ben programat però sense ànima. Potser no tindria cap més oportunitat, i ella era la seva única esperança.

—Agafi una fotografia que hi ha al meu abric.

La infermera es va alegrar per dins. Si fingia acceptar, recuperaria la seva extremitat sense haver de malgastar uns quants quilovats.

—D'acord.

Ell la va mirar fixament sense creure-se-la.

—Si vol que agafi la fotografia, m'haurà de deixar el braç
—va evidenciar la Nina.

Un cop lliure, es va apartar del llit, afligida pel que havia llegit dins els ulls de l'ancià. Ella mateixa tampoc no es refia d'algú com ella. Va fer un parell de passes en direcció a la porta, passant de llarg l'armari. Tanmateix, es va aturar, emparada per les lleis que regien la Vall d'Hebron, on un simple segon podia durar tant com es volgués. Va sortir del seu cos una

vegada més, però en aquella ocasió va ser per mirar-se en comptes de flotar com un globus d'heli per l'habitació.

No li va agradar gens el que va veure.

Va remenar l'abric fins que en una butxaca interior amb el folre descosit deliberadament va trobar una bosseta. Dins la bossa de plàstic només hi havia una còpia de la fotografia, perquè el senyor Armengol havia salvaguardat l'original amb zel. La Nina va somriure amb el pensament; havia recordat la seva àvia de forma automàtica. El pacient devia tenir la mateixa mania d'embolicar fotografies, cartes i retalls del passat, com si volgués protegir-los, paradoxalment, de l'oblit. Ella enyorava els pares i l'àvia cada instant del dia, fins al punt que, de vegades, temia que aquell forat li fes rebentar el pit.

—Tingui.

—La Nastàs i un servidor —va explicar l'home mentre agafava la fotocòpia, que havia enganxat sobre un cartró perquè tingués més consistència i poder dur-la sempre amb ell. La va aixecar amb determinació a pesar d'estar intubat i tremolar—. Miri-la bé!

La infermera va contemplar aquella fotografia en blanc i negre per segona vegada, però sense evitar fixar-se encara més en les mans del vell. La seva fatiga involuntària i la falta d'habilitat li resultaven molt familiars.

—Som ella i jo —va insistir, amb els ulls il·luminats per la nostàlgia.

—Ja ho veig, que és vostè —va manifestar per fer-lo content. Aquell vailet d'uns deu anys tenia la seva mirada esmolada i

les mateixes faccions—. I aquesta senyora tan maca, era la seva mare?

—La meva segona mare —va sostenir ple d'orgull.

—Una dona molt elegant.

El vell s'havia convertit en el nen petit i ja estava en mans d'aquella infermera, per a bé o per a mal. Si no li explicava la veritat, ella no podria comprendre la magnitud de la comesa que li havia de delegar.

—N'ha sentit a parlar, de l'Anastàsia Romanova? Sap qui és?

—Una ballarina russa? —va preguntar en primera instància. S'havia tornat lenta i sempre tenia el cap espès—. Ah! Es refereix a la que van matar? La filla del tsar?

Havia vist la pel·lícula de Walt Disney als catorze anys, i durant una dècada havia estat fascinada per la seva protagonista i per totes les heroïnes dels contes. Però la realitat s'havia imposat sense ni rastre de misericòrdia i havia esborrat cada dibuix animat i cada història amb final feliç que s'havia empassat.

—Al meu pare li va fer llàstima tan desvalguda, i un home vidu no pot criar un fill petit tot sol, ni en aquell temps ni ara —va afirmar abaixant els ulls amb incomoditat. La compassió que havia sentit pel seu pare semblava torbar-lo molt, com si, juntament amb aquella dona d'aspecte trist, haguessin format un estrany triangle de dependència mútua—. Els veïns el criticaven pel fet de deixar-me en mans d'una estrangera muda mentre passava quinze hores treballant a les drassanes.

La Nina havia escoltat el seu melangiós relat intentant no perdre la concentració. No semblava desvariar ni tampoc gens desorientat, ben al contrari, tenia la lucidesa dels moribunds.

—M'està dient que el seu pare es va casar amb l'Anastàsia? —va deduir, amb una vaga sensació de *déjà vu* després d'haver escoltat mil batalletes de pacients sense prestar-hi mai atenció. Li era indiferent si eren imaginàries o reals.

—No, no... —va negar el vell lleugerament irritat, perquè la

seva interlocutora no semblava comprendre res—. No s’hi va poder casar mai, no podia ser.

Va tornar a alçar la fotocòpia per plantar-la davant la cara de la infermera i va seguir remugant amb el seu últim alè.

—Sempre vam fer veure que era la nostra minyona, no hàviem de cridar l’atenció.

Ella va observar el rostre de la dona amb deteniment per no contrariar-lo, ja que havia deixat de ser el *gentleman* desusat per convertir-se en un vell amb pressa conscient de la imminència del desenllaç. Ja respirava amb enorme dificultat i el seu mecanisme es podia parar en qualsevol moment, necessitava cada segon.

—Calmi’s —li va pregar la Nina—. L’escolto, no pateixi.

Va estirar la cadira de les visites i la va situar al costat del llit. Tenia el deure moral de recollir el seu testament fingint que tot allò tenia algun sentit perquè l’ancià pogués descansar en pau. Tothom es mereixia una mica de respecte durant el darrer minut, i podia sentir en carn pròpia aquella solitud colpidora. Sempre ho evitava, es protegia dels desnonats i els apenats, no tenia espatlles per carregar-se un altre pes. Tanmateix, per Nadal no podia negar-se a acompanyar-lo en el darrer moment.

—Ens vam fer dues fotografies el mateix dia. En una estem tots tres junts i en aquesta només la Nastàs i jo. Cremi-les les dues, jo ja no hi sóc a temps! Cremi també aquesta fotocòpia!

—Les dues fotos originals les té a casa seva?

—A la calaixera de la meva habitació, al fons dels calaixos. També hi ha una carta que li va donar la seva mare, la tsarina Alexandra.

—Dues fotografies i una carta que la tsarina va donar a la seva filla Anastàsia... —va recapitular la infermera per aparentar que li seguia el fil amb interès.

—És una carta adreçada al rei d’Anglaterra, que era el seu cosí germà.

—És clar, per al rei —va remarcar amb una actitud cerimoniosa.

—També hi ha dos fulls escrits pel meu pare després que la Nastàs morís que recullen les poques coses que ella li havia explicat. No tenen valor però cremi'ls també.

—Ho faré.

—Jo era el seu estimat *shvívzik* i no vaig poder, no vaig poder... —va confessar amb impotència, i va començar a plorar. Tampoc el seu pare, el Delfí Armengol, no havia estat capaç d'esborrar el darrer rastre de la gran duquessa, però ell se sentia doblement responsable perquè ja no quedava ningú més darrere seu.

—Qui pot destruir els seus millors records? —va preguntar la Nina en veu alta per exculpar-lo. Ella tampoc no hauria trobat el valor per desfer-se d'objectes amb tant de valor sentimental ni per un jurament sagrat, i aquell vell fracassat, que només tenia el consol dels seus fantasmes, en allò s'assemblava massa a ella.

—Ningú no ho pot saber, era el seu secret —va implorar novament.

—D'acord, d'acord...—anava repetint la Nina per acompanyar-lo durant el descens.

Es va posar dreta i li va agafar la mà, perquè ell ja començava a caure lentament. Havia presenciada la mort de la seva mare en un hospital com aquell: era com lliscar per un pendent i, quan més desitjaves marxar amb la persona que estimaves, tu et quedaves. Després, havia estudiat infermeria per ajudar a qui pogués en aquell calvari, però no n'havia sabut. Havia perdut la humanitat i mai no trobava les paraules adequades ni li restava un gram d'esperit per regalar mentre esperava l'adveniment del seu propi pendent.

—Mai no ens va importar —va declarar el vell finalment, com si allò fos el seu llegat. La lliçó més rellevant que havia après durant gairebé un segle de vida.

—Què no els va importar mai? —li va preguntar la noia amb un nus a la gola.

—Que fos la gran duquessa Anastàsia o una simple immigrant russa —va respondre amb vehemència—. Només comptava com era.

—I com era? —li va demanar mirant-lo als ulls i estrenyent amb emoció la seva mà ossuda quasi fins a trencar-la.

L'home ja no va respondre, i la Nina li va fer una promesa a cau d'orella abans que morís:

—Cremaré les fotografies i tots els papers que trobi, vagi tranquil.

Va repetir fluixet la mateixa frase unes quantes vegades i no es va moure de l'habitació fins que va arribar el metge de guàrdia per oficialitzar la defunció.

Vagi tranquil.